

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Tárgy: Szobor kiállítása esetén fizetendő jogdíj meghatározásának szempontjai

Ügyszám: SzJSzT-07/20.

A törvényszék által feltett kérdések:

1. A szakmai gyakorlatot figyelembe véve reálisnak, elfogadhatónak tekinthető-e Szobrászművész 1. és Szobrászművész 2. 2019. május 30-i keltű „szakvéleménye” szerinti 6 millió Ft összegű díjazás Szobrászművész 3. a per tárgyát képező személy bronzportréja újra kiöntetett (reprodukált) példányának jogosulatlan felhasználása ellenében? Amennyiben a Tisztelt Szakértő Testület attól eltérő összeget tart megállapíthatónak, szíveskedjen azt megjelölni.

2. Az elmaradt jogdíj összegének meghatározásánál van-e jelentősége annak, hogy a felhasználás (kiállítás) közterületen vagy magánterületen történt, illetve az ábrázolt személy kilétének (nem közismert)?

3. Milyen számítással, módszerrel határozza meg a Tisztelt Szakértő Testület a szerzői jog mértékét? Ha a 2. kérdésre részben vagy egészben igenlő választ ad, milyen módon vette figyelembe a szóban forgó tényeket (kiállítás magánterületen, nem közismert az ábrázolt személy)?

Válaszok a törvényszék által feltett kérdésekre

Előzetes észrevételek

A Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást.

A jogvita az alábbiakban foglalható össze a bíróság kirendelő végzése alapján:

A bíróság által ismertetett tényállás szerint Szobrászművész 3. 1983-1989 között, de ezen belül közelebbről meg nem határozható időpontban megmintázta a személyt és a bronzportrét neki ajándékozta. A szoborral együtt átadta a gipszöntvényt is, melynek felhasználásával a személy halálát követően gyermekei újabb bronzszobrot öntettek, alperesi alapítványnak ajándékoztak, és azt 2014. október 3-án az alperes tulajdonát képező, idősek otthonaként működő ingatlanban állították ki szoboravatási ünnepség keretében. Jelenleg a szobor az idősek otthonának kertjében található, amit az intézmény lakói és hozzátartozói látogathatnak. A felperes Szobrászművész 3. özvegye, aki keresetében hatmillió Ft szerzői jogdíj megfizetésére kéri kötelezni az alperest a szerzői jogról szóló 1999. LXXVI. törvény (Szt.) 1. §-a, 16. §-a, 17. § a) és b) pontja, a 69. § (1) bekezdése és a 94. § (1) bekezdés e) pontja alapján. Állítja, hogy az alperes sem a művésszel, sem a jogutódjával nem kötött felhasználási szerződést, ezért a szobor kiállítása jogosulatlan felhasználásnak minősül. Az alperes köteles a jogsértéssel elért gazdagodás, az elmaradt licencdíj megfizetésére. Követelése összegének alátámasztására a felperes csatolt egy Szobrászművész 1-től és 2-től származó „Szakvélemény” megnevezésű nyilatkozatot,

valamint Szobrászművész 3. által készített [ismert közéleti személy neve] bronzszobor adásvétele tárgyában 2014-ben kötött szerződést.

Az eljáró tanács a rendelkezésre bocsátott periratokból úgy érti, hogy a többszörözést nem alperes végezte, hanem alperes kizárólag a szobor kiállítását valósította meg. Így az alperessel szemben érvényesíteni kívánt jogdíj meghatározása során a többszörözésért esetlegesen járó jogdíjat figyelmen kívül kell hagyni, kizárólag a kiállításra, mint a felhasználás ezen elemére kell tekintettel lennünk.

A Szjt. 69. § (2) bek. alapján képzőművészeti, fotóművészeti, építészeti és iparművészeti alkotás kiállításához a szerző beleegyezése szükséges. A Szjt. 16.§ (6) bek. alapján jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha arra törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használja fel a művet.

Ad1.

A kiállításához, mint felhasználási cselekményhez a szerző/jogutód engedélye szükséges, aki az engedély fejében díjat követelhet.

Az eljáró tanács a Szerzői Jogi Szakértő Testület (SzJSzT) általános gyakorlatával összhangban nem tekinti szerzői jogi szakkérdésnek azt, hogy a felperes az alperestől milyen összeget igényelhet az Szjt. 94. § (1) bekezdésének e) pontja alapján, viszont ahhoz az alábbi *támpontokat* adja.¹

Objektív jogsértés esetén a jogosult vagyoni igényének alsó határa az elmaradt jogdíj.² Az Szjt. 16. § (4) bekezdése szerint a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Mivel az Szjt. 42. §-ával összhangban a szerzői mű felhasználásáért járó díjazás a felek szabad megállapodásán alapul,³ azaz az alkotóművészet területén is a felek alakítják ki a díjakat a szerződésükben,⁴ a jogsértés esetén fizetendő díjnak sincs objektív mércéje. A jogdíj összegének meghatározására így a *becslés* módszere használható, az alábbi szempontok figyelembevételével.⁵ A bíróság számára ilyen esetekben a piacon egyébként szokásos díjak segítséget jelenthetnek.

Bár a kiállítás mint felhasználás nem tipizálható a díjazás tekintetében, megjegyezzük, hogy a kiállítási jog tipikusan a belépődíj vagy valamilyen gazdasági előny elérése fejében végzett kiállítás esetét kívánja megragadni, továbbá az általános gyakorlat szerint a szerzői jogi jogosultak nem tartanak igényt díjazásra a művek kiállításáért.⁶ Amennyiben a jogosult mégis igényel díjazást a kiállításért, az összeg meghatározásakor a felek a felhasználási szerződéssel megszerzett joghoz igazítják a díj mértékét.⁷ Számos körülmény befolyásolhatja az egyedi esetet, mint például a felhasználás célja, körülményei, vagy mértéke.⁸ Az Szjt. ugyan nem tesz

¹ Vö. pl. SzJSzT 08/2000/1-2. Szoftverek és hangfelvételek illegális másolása; az okozott vagyoni hátrány, SzJSzT 31/2003. Rajzfilmfigura reklámcélú felhasználása esetén járó jogdíj, SzJSzT 22/2001. A személyhez fűződő jogok megsértése csomagolóanyag áttervezésével összefüggésben.

² Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer, 2014., 517. old.

³ SzJSzT 9/2012. Játékok szerzői jogi védelme és szolgai másolása, SzJSzT 1/2017. Szakirodalmi mű engedély nélküli átvétele esetén a szerzőt megillető díjazás szempontjai.

⁴ SzJSzT 12/2004. Képzőművészeti alkotások szerzői jogi védelme; tervezői díj utólagos meghatározása.

⁵ SzJSzT 3/2017. Építészeti terv engedély nélküli felhasználása, Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer, 2014., 501. old.

⁶ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer, 2014., 420. old.; SzJSzT 34/2004. Festmények felhasználása, SzJSzT 23/2001. Festmény aukciós katalógusban való megjelentetésének és kiállításának jogszerűsége.

⁷ SzJSzT 32/2014. Zsűrített kerti fabútorok szerzői jogi védelme.

⁸ SzJSzT 31/2003. Rajzfilmfigura reklámcélú felhasználása esetén járó jogdíj.

különbséget nyilvános és nem nyilvános helyen történő kiállítás között a kiállítás fogalmát illetően, de a kiállítás fejében fizetendő jogdíj meghatározására már hatással lehet a kiállítás (a szobor felállításának) helye és annak célja (megemlékezés), a kiállítás kereskedelmi jellegének hiánya (sem közvetve, sem közvetlenül nem szolgálja jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját), az elért nyilvánosság szűk köre (melyet meghatároz az, hogy magánterületen helyeztek el egy nem közismert személyt ábrázoló szobrot).

A bíróság számára a jogdíj becslése során segítséget jelenthet a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület – évente a Magyar Közlönyben közzétett – díjszabásában szereplő díjtétel is.⁹ A HUNGART kiterjesztett hatályú közös jogkezelés keretében engedélyezi a már nyilvánosságra hozott alkotások másodfelhasználását, így kiállítását is.¹⁰

Az évente közzétett díjszabás meghatározza egy mű – akár kereskedelmi jellegű – kiállítása után fizetendő jogdíj mértékét, a jogdíjköteles művészek száma szerint. Tíz fő kiállító művészig, hat hónapos időtartamra a következő díjak alkalmazandóak:

2014. évi díjszabás ¹¹	27 270 Ft
2015. évi díjszabás	27 680 Ft
2016. évi díjszabás	27 680 Ft
2017. évi díjszabás	27 680 Ft
2018. évi díjszabás	27 680 Ft
2019. évi díjszabás	28 344 Ft

Az ügyben nem vitatott Szobrászművész 3. elismertsége és életművének kimagasló eszmei és anyagi értéke, amit az F/6. alatt csatolt, Szobrászművész 1. és Szobrászművész 2. által készített „Szakvélemény” is kiemel. Az alkotó elismertsége szintén hatással lehet a jogdíj összegére, önmagában ez alapján azonban nem határozható meg egy adott Szobrászművész 3. által készített szobor adott helyen és céllal történő kiállításának a jogdíja.

Az F/6. alatt csatolt „szakvélemény” az ellenértéket mint „reprodukálási díjat” határozza meg. Ebből következően nem a kiállítás engedélyezése fejében járó díjra utal a két szobrászművész, hanem a többszörözés engedélyezésének ellenértékére.

Jelen kérdésben nem tekinthető irányadónak az F/7. alatt csatolt adásvételi szerződés sem. A szerződés tárgya egy ismert közéleti személyről Szobrászművész 3. által készített „kelendő” portré egy műpéldányának adásvétele, amelynek vételára 5 millió forint. Az ellenérték a műpéldány (pl. az anyagköltséget és az előállítás költségeit is tartalmazó) ára, a szerződésből nem derül ki, hogy a vételárban van-e szerzői jogdíj, és ha igen, mennyi a szerzői díj, valamint hogy az eladó, aki egyben a szerző jogutóda, ad-e egyéb felhasználási engedélyt a vevőnek. A vevő egy építőipari cég és a szobor kiállításra került: a vevő által felújított kastély szabadon látogatható részén áll, a főbejáraton belül, az ismert közéleti személynek állít emléket, akiről a kastélyban működő Múzeumot is elnevezték¹².

Mindezek alapján az eljáró tanácsnak az a véleménye, hogy a 6 millió forintos jogdíj *nagymértékben aránytalannak* mondható.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy kifejezetten ajánlatos lenne az adott ügyben a felek megegyezése a kiállítási engedély fejében fizetendő jogdíj összegéről, ugyanis a felek között „tartós jogviszony” áll fenn. Az alperes tulajdonjoga a mű léte során a védelmi idő alatt folyamatosan érintkezni fog a felperes szerzői jogával, mindaddig, amíg alperes a kertjében a szobrot kiállítja.

⁹ SzJSzT 25/2005. Kiállítási jog gyakorlása.

¹⁰ 2016. évi XCIII. törvény a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről (Kjktv.) 17-18. §, <http://www.hungart.org/tajekoztato-a-kozos-jogkezelesrol/>

¹¹ <http://kjk.sztmh.gov.hu/sites/default/files/hungart.pdf>

¹² <http://www.kozterkep.hu/23046/grof-szechenyi-zsigmond-mellszobra>

Ad2.

A felhasználással érintett kis terület és a felhasználással elérhető nyilvánosság szűkkörűsége alapvetően a felhasználással elért bevétel számításánál fontos szempontok, de jelen esetben – non-profit felhasználásról lévén szó – ilyen szempontból nem bírnak jelentőséggel.¹³ Ugyanakkor – ahogyan arra az 1. kérdésre adott válaszban is utaltunk – ezeknek a szempontoknak a felek megállapodása során is lehet a jogdíjra nézve befolyásoló hatásuk, így a jogdíj becslésénél szintén figyelembe vehetőek. A jogdíj összegénél csökkentő tényező, hogy a kiállításra csak meghatározott személyi kör számára nyitvaálló helyen kerül sor, illetve a szobor nem országosan (csak helyben) közismert személyt ábrázol.

Ad3.

Az 1. kérdésre adott válaszban írtaknak megfelelően az eljáró tanácsnak nem áll módjában kiszámítani a jogdíj mértékét, a becsléshez támpontokat tudott megfogalmazni. A korábban kifejtettek szerint a felhasználás helye és az ábrázolt személy ismertségének foka kihathat a jogdíj összegére is.

A bíróság számára ilyen esetekben a piacon egyébként szokásos árak segítséget jelenthetnek. Ehhez támpontként szolgálhat – mint az 1. válaszban bemutattuk – a HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület – évente a Magyar Közlönyben közzétett – díjszabása, amelyben szerepel a kiállítások engedélyezése esetén kért díj.

Budapest, 2020. április 28.

Dr. Bacher Gusztáv
a tanács elnöke

Dr. Pogácsás Anett
a tanács előadó tagja

Kalmár János DLA
a tanács szavazó tagja

---

¹³ SzJSzT 2/2017. Zenemű jogosulatlan felhasználása.